

הרב שלמה אישון

תשלום על גרימת שריטות לרכב כשהניזוק אינו מעוניין לתקן

הצגת השאלה

רכבו של ראובן שפשף קלות את רכבו של שמעון וגרם לו לכמה שריטות. שמעון אינו מעוניין בשלב זה לתקן את הנזק אך תובע תשלום מראובן. האם ראובן חייב לשלם?

א. אופן שומת הנזק

ביחס לשומת הנזק פסק ה'שלחן ערוך' (חו"מ סי' שפז סעי' א):
שמין למזיק בידו, כדרך ששמין לו אם הזיק ממנו. כיצד, הרי שהרג בהמת חברו או שבר כליו, שמין כמה היתה הבהמה שוה וכמה הנבילה שוה, וכמה היה הכלי שוה והוא שלם וכמה שוה עתה, ומשלם הפחת לניזק עם הנבילה או הכלי השבור. כלומר המזיק חייב לשלם את הפער שבין שווי החפץ לפני הנזק לשווי אחרי הנזק. אכן לעיתים אף שנגרם נזק אין הוא משפיע על שווי הדבר הניזוק. כך למשל, אם אדם קלקל כותל ביתו של חברו, אף שנגרם נזק לכותל, אין בנזק זה בכדי להשפיע על שווי הבית אם וכאשר יימכר. גם שריטה קלה במכונית אין בה, במקרים רבים, בכדי להשפיע על שווי המכונית בשוק, במיוחד אם מדובר במכונית שכבר יש עליה שריטות אחרות. כתב ה'חזון איש' (בבא קמא סי' ו ס"ק ג), שבמקרים כאלו, כאשר הדבר הניזוק אינו עומד למכירה, שומת הנזק תיקבע על פי הוצאות התיקון. וכך כתב לגבי נזק שנגרם לכותל הבית: 'כיון דאין בית עומד למכירה אלא לתקן בדקיה, משלם מה שחבירו מפסיד בהוצאות התיקון'. את חובת תשלום הוצאות התיקון ניתן לבאר בשני אופנים:
(א) חובה זו נובעת מחובתו של המזיק להחזיר את המצב לקדמותו כפי שהיה לפני הנזק, ועל כן הוא מחויב לתקן את הדבר הניזוק, או, לחלופין, לשלם לניזק את דמי התיקון.
(ב) אין המזיק מחויב לתקן את הדבר הניזוק, אלא רק לשלם את עלות הנזק, ועלות הנזק בדבר שאינו עומד למכירה נקבעת על פי עלות התיקון.
נפקא מינה בין שתי האפשרויות: כאשר חל שינוי בעלות התיקון בין שעת הנזק לשעת ההעמדה בדין. אם נאמר שתשלום עלות התיקון נובע מחובתו של המזיק להחזיר את הדבר לקדמותו, הרי שעליו לשלם כפי עלות התיקון בשעת ההעמדה בדין, שהרי התשלום מהווה תחליף לתיקון אותו היה עליו לעשות, וממילא גובה התשלום צריך להיות כזה שניתן לבצע בו את התיקון בפועל. אולם אם נאמר שעלות התיקון מהווה רק הערכת שווי הנזק, הרי שהקובע הוא מועד הנזק ועל כן על המזיק לשלם את עלות

התיקון כפי שהייתה בעת התרחשות הנזק.¹ כפי שיובא להלן, נראה שבשאלה זו, נחלקו הראשונים.

ב. דינו של החופר בשדה חפרו

כך פסק הרמב"ם (הל' טוען ונטען פ"ה ה"ב) לגבי החופר בורות בשדה חפרו: החופר בשדה חפרו בורות שיחין ומערות והפסידוה והרי הוא חייב לשלם בין שטענו שחפר והוא אומר לא חפרתי או שטענו שחפר שתי מערות והוא אומר לא חפרתי אלא אחת או שהיה שם עד אחד שחפר והוא אומר לא חפרתי כלום, הרי זה נשבע היסת על הכל.

הטעם לכך שאף שהחופר מודה במקצת, אין הוא נשבע שבועת מודה במקצת דאורייתא אלא שבועת היסת דרבנן, הוא מפני שאין נשבעין על הקרקעות.² הראב"ד שם משיג על הרמב"ם ומבחין בין מקרה בו בעל הקרקע תבע את החופר למלא את החפירות לבין מקרה בו הוא תבע תשלום:

נראין דברים שתבעו למלאות החפירות ולהשוות החצירות אבל אם תבעו לשלם פחתו הרי הוא כשאר תביעת ממון וכמי שאמר לו חבלת בי שתים והוא אומר לא חבלתי אלא אחת.

לדעת הראב"ד רק תביעה למלא את החפירות נחשבת תביעת קרקע, אך תביעת תשלום הפחת היא תביעת ממון. על השגת הראב"ד השיב ה'מגיד משנה' שם וזו לשונו:

ואין החלוק שכתב הרב ז"ל נראה נכון שהרי אין ביד התובע להכריח לנתבע למלאות לו החפירות אלא אם רצה משלם לו נזקו והפסדו הילכך מה לי תובעו למלאות מה לי תובעו בדמים כאן וכאן תביעתו דמים הבאין מחמת קרקע הן.

לדעת ה'מגיד משנה', היות שבעל הקרקע אינו יכול לחייב את החופר למלא את החפירות, הרי שאין הבדל בין אם תובע ממון לבין אם תובע למלא את החפירה, שהרי בשני המקרים רשאי החופר לשלם ממון. מכאן אפוא, שתביעת ממון, כמוה כתביעה למלא, ושתיהן נחשבות תביעת קרקע באותה מידה. ה'חזון איש' (בבא קמא סי' ו ס"ק ג) ביאר שכוונת הראב"ד אינה לחלק בין תביעת עלות המילוי בדמים לבין תביעה למלא בפועל, אלא לחלק בין תביעת מילוי בין אם היא בדמים ובין אם היא בפועל, לבין תביעת תשלום פחת החצר:

יש לפרש כוונת הראב"ד בתובע דמי מלאוי שזו תביעת קרקע שהמלאוי הוא קרקע, אבל אם עשה חפירות עמוקות שאין דרך בני אדם למלאותן שיעלו ביוקר מאד ודרך בני אדם לסבלן, אז אי אפשר לו לתבוע למלאותן אלא יכול לתבוע פחת החצר וזו תביעת ממון, ונראה דמודה בזה הר"מ.

1. ראה חזו"א, בבא קמא סי' ו ס"ק ג.

2. משנה, שבועות מב ע"ב; רמב"ם, הל' טוען ונטען פ"ה הל"א.

ג. חובת תשלומין או חובת תיקון

מדברי ה'חזון איש' עולה שבדבר העומד לתיקון ודרך בני אדם לתקנו, חובתו של המזיק הינה לתקן את הנזק, בין ע"י תיקון בפועל ובין ע"י תשלום דמי התיקון, ואילו בדבר שאינו עומד לתיקון או משום שלא ניתן לתקנו או משום שעלות התיקון גבוהה ואין דרך בני אדם לתקנו - חובתו של המזיק הינה לשלם את הפחת. על פי ה'חזון איש' אין בעניין זה מחלוקת בין הרמב"ם לראב"ד. וכן כתב הש"ך³ שמה שפסק השלחן ערוך בעניין שומת הנזק, נאמר כאשר לא ניתן לתקן את הכלי, אך אם אפשר לתקנו - מחויב המזיק לתקנו. בהמשך דבריו מביא ה'חזון איש' מה'שיטה מקובצת' בשם ר"י שהמזיק אינו חייב לתקן את הנזק אלא לתת דמי הנזק, והוסיף שדבר זה מובן בסברה:

דלא מצינו בגמרא חילוק בנזקין, וכל שומת נזקין בכסף, ולעולם משלם כשעת הנזק בין שהוזל לבסוף בין שהוקר.⁴

בספר 'מחנה אפרים' הוכיח שחיובו של המזיק הוא להחזיר את הדבר לקדמותו, מפסק הרמב"ם (הל' שכירות פ"ג ה"ג) בעניין סבל ששבר חבית:

הסבל ששבר חבית של יין לחנווני ונתחייב לשלם והרי היא שוה ביום השוק ארבעה ובשאר הימים שלשה אם החזירו ביום השוק חייבין להחזיר חבית של יין או ישלמו לו ארבעה והוא שלא היה לו יין למכור ביום השוק אבל אם היה לו יין מחזירין לו שלשה, החזירו לו בשאר הימים מחזירין לו שלשה ומנכין לו בכל זמן טורח שהיה טורח במכירתה ופגם הנקב שהיה נוקב החבית וכן כל כיוצא בזה.

וביאר ה'מגיד משנה':

שהם יש להם לשלם לו חבית יין לפיכך כל שמשלמים דמים רואין כמה היא שוה בשעת החזרה אם ביום השוק נותנין דמי שוויה ביום ההוא לפי שאם ישלמו חבית יין כיון שאין לו יין למכור הוא מוכרה ומקבל דמים כשהם מחזירין אותה בשאר ימים אם היו מחזירין יין היו נפטרין כל היום ביין כשהן מחזירין דמים מחזירין בשווי שאר הימים זו היא סברתו ז"ל.

ה'מגיד משנה' ביאר שהרמב"ם סבור שחובתו של המזיק הינה להשיב מה שהזיק, ועל כן גם אם לא מחזיר חפץ חלופי אלא משלם דמים, גובה התשלום יהיה כפי שוויו של אותו חפץ בשעה שמשלם, ולא לפי שוויו בעת קרות הנזק.

וכן כתב ה'מחנה אפרים' (הל' נזקי ממון ס' א) וזו לשונו:

נראה מדבריו אלו כמ"ש דאפילו שהיה שוה בשעה שהזיקה הארבעה והשתא אינה שוה אלא ג' יכול לפטור עצמו בחבית של יין או בדמי שלשה כמו שהיא שוה עכשיו. והטעם כמו שכתבתי משום דאין חיובו של זה אלא להחזיר חבית יין או דמי החבית. וכן נראה שהבין הטור בכונתו.⁵

3. ש"ך, חו"מ סי' שפז ס"ק א. וראה גם ש"ך, חו"מ סי' צה ס"ק יח.

4. חזון איש שם על פי השיטה מקובצת, בבא מציעא ה' ע"א ד"ה וז"ל תוספי תוספות. ועי"ש בסוף דברי החזו"א שמציע דרך אחרת בביאור הראב"ד.

5. ועי"ש בדברי המחנה אפרים שכתב שנראה שהראב"ד חולק על כך, וסובר שמשעה שהזיק התחייב דמי הזיקו, והלכך אם הוזל אח"כ משלם כשעת הזיקו, וזה שלא כפי שכתב החזו"א שאין זה מחלוקת בזה בין הרמב"ם לראב"ד.

על פי זה, כאשר המזיק רוצה לתקן בעצמו את הנזק והניזק תובע שישלם את שכר התיקון שהוא יתקן, הדבר יהיה תלוי בדעות השונות לעיל: אם תשלום עלות התיקון מהווה רק הערכת שווי הנזק - יהיה המזיק חייב לשלם ולא יוכל להיפטר מתשלום ע"י שיתקן בעצמו, אולם אם התשלום נועד לצורך מילוי חובתו של המזיק לתקן את הנזק - יוכל לתקן בעצמו במקום לשלם. ולמעשה היות שהדבר נתון במחלוקת לא ניתן לחייב את המזיק לשלם כאשר הוא מוחזק בכסף.⁶

ד. דין הזורק מטבע של חברו לים

מעבר לאמור לעיל, יש לדון האם גרימת שריטות קלות לרכב, באופן שאינו פוגע כלל ביכולת השימוש בו, מוגדרת על פי ההלכה כעשיית נזק, או שמא אין זה אלא 'גרמא' שלא ניתן לחייב עליה. שאלה זו מתעוררת לאור סוגיית הגמרא בעניין זורק מטבע של חברו לים הגדול. בגמרא במסכת בבא קמא (צח ע"א) אומר רבה:

הזורק מטבע של חברו לים הגדול - פטור; מאי טעמא? אמר: הא מנח קמך, אי בעית שקליה. והני מילי בצלולין דקא חזי ליה, אבל עכורין דלא קחזי ליה - לא; והני מילי דאדייה אדוי, אבל שקליה בידיה - מיגזל גזליה, השבה בעי מיעבד.

ומפרש רש"י שם:

הואיל וצלולים הן וקא חזו ליה אמר ליה הא מנח קמך ואינה אבודה ואי משום דבעי למיתב זוזא לבר אמוראה למישט ולמישקליה גרמא הוא שגורם להפסידו אותו שכר וגרמא בנזקין פטור.

הרי שעצם הזריקה של המטבע לים אינה מוגדרת כגרימת נזק למטבע. הנזק הוא רק בעלות הוצאתו של המטבע מן הים, ועל נזק זה סובר רבה שהזורק פטור משום שנחשב 'גרמא' בנזיקין. מלשון רש"י משמע שהמעשה מוגדר כ'גרמא' ולא כ'גרמי', ועל כן אף לשיטת ר' מאיר המחייב ב'דינא דגרמי' הזורק פטור, וכן דעת הראב"ד. אולם הרי"ף והרמב"ם סוברים שהמעשה מוגדר כ'גרמי', והיות שפסקו להלכה כר' מאיר - הזורק חייב.⁷ טעמם של הסוברים שאף ר' מאיר מודה שהזורק פטור מתבאר ב'מרדכי' (בבא קמא סי' קט) וזו לשונו:

ז"ל רבינו יקיר הזורק מטבע של חברו לים הגדול היכא דחזי ליה פטור לרבנן ולרבי מאיר חייב. ואם תאמר לפי מאי דפריך [*ר"ת דפירש ר' יקר ודו"ק] דרבי מאיר מחייב בזורק מטבע חברו לים מ"ש לר' מאיר מהמכה בהמת חברו דמשלם נזק אבל [*אם רפו] [*ריפו] אינו משלם אף על גב דגרם לו ליתן לרופא [*שכר] [*ומאי שנא] זורק מטבע חברו לים הגדול דגרם לו להשכיר שכירים להעלותו וכן בריפוי שבת דאדם חייב דצריך להשכיר רופאים משא"כ בבהמה דפטור ומ"ש. לכ"נ דאף ר"מ מודה דפטור בזורק מטבע כו' ויש לחלק בין נזקי גופו לנזקי ממונו

6. ראה פס"ד ירושלים דיני ממונות ובירורי יהדות ב, עמ' קסט. ועי"ש שתלה זו במחלוקת הרמב"ם והראב"ד שהביא המחנה אפרים, והסיק שהיות שהדבר תלוי במחלוקת - אי אפשר להוציא מידי המוחזק כשרוצה הוא לתקן. וראה גם מאמרו של הרב יהונתן בלס, 'החזרת המצב לקדמותו כעקרון על בתשלומי נזקין', תחומין יג, עמ' 388.

7. ראה רא"ש, בבא קמא פ"ט סי' יג.

שכשמציק לגופו שיש לו ליתן לרופא [*הוי היזק ממונא שע"כ יש לו ליתן לרופא] (והזיק ממונו הוא) מש"ה חייב לשלם ריפוי לבד מן הנזק [*דאפחתיה] מכספיה אבל כשמציק לממונו ומחמת אותו ממון [*מפסיד] ממון אחר כגון חובל בהמה ומחמת הבהמה הפסיד ממון אחר שיש לו ליתן לרופא זהו גרמא דלאו בגופו הוא אלא בממונו משום הכי פטור והיינו טעמא דמודה ר"מ בזורק מטבע כו' דמחמת הממון מפסיד ממון אחר בכה"ג מודה רבי מאיר... ותדע שיש חילוק בין נזקי גופו לנזקי ממונו בכה"ג ומשום האי טעמא דפרישית שהרי שבת דאדם אם סגרו בחדר וביטלו ממלאכתו חייב שהרי ד' דברים שייכי באדם ושבת אחד מהם ואם סגר בהמתו בבית ובטלה ממלאכתה פטור.

ה'מרדכי' משווה בין תשלום הוצאות ריפוי בהמה שהוזקה לבין תשלום על הוצאת המטבע מן הים: כשם שהמציק לבהמה פטור מלשלם את הוצאות הריפוי אף לר' מאיר, כך הזורק מטבע לים פטור מלשלם את הוצאות העלאתו אף לר' מאיר. בשני המקרים ההפסד אינו של אותו ממון שבו נעשה מעשה הנזק: מעשה הנזק נעשה בבהמה אך הפסד הממון הוא בתשלום לרופאים, וכן בזורק מטבע, מעשה הנזק נעשה במטבע אך הפסד הממון הוא בתשלום לצוללנים שיעלו אותו מן הים. להלכה פסק ה'שלחן ערוך' (חו"מ סי' שפו סעי' א) כרמב"ם שהזורק חייב, ואילו הרמ"א פסק שנחשב כ'גרמא' ופטור, וזו לשון ה'שלחן ערוך':

קיימא לן כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי. (ודוקא באדם חייב דינא דגרמי, אבל בבהמה, לכולי עלמא פטור) (נ"י פ' הפרה). לפיכך הדוחף מטבע של חברו עד שירד לים, חייב, אף על פי שלא הגביהו. וכן הפוחת מטבע של חברו והעביר צורתו, חייב, אף ע"פ שלא חסרו. והמוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו, דקי"ל שהוא מחול, צריך לשלם ללוקח, כמו שנתבאר בסימן ס"ו... וי"א דזה מקרי גרמא בנזקין ופטור. וכן בדוחף מטבע של חברו או פחת צורתה, פטור, דהוי גרמא בנזקין.

ה. האם גרימת לכלוך היא כזריקת מטבע

מדברי ה'מרדכי' שהובאו לעיל, שכתב שכאשר ההפסד אינו בחפץ עצמו אלא בממון אחר שעל הנזק להוציא, המציק פטור משום 'גרמא', ניתן לכאורה להסיק שגם המלכלך כליו של חברו פטור, משום שאין כאן נזק בגוף הבגד, אלא בהוצאות הניקוי הנגרמות לניזק, והוצאות אלו הרי הן כעין הוצאות הריפוי של הבהמה שניזוקה שהמציק פטור מהם. מעין זה מפורש בדברי 'קצות החושן' (סי' שסג ס"ק ד), שכתב שכאשר אדם דר בביתו של חברו וגורם ע"י כך להשחרה של כותלי הבית, אין הוא נחשב מציק, משום שניתן לשכור פועל כדי ללבן ולנקות את הקירות, וכדין הזורק מטבע של חברו לים הגדול, וזו לשונו:

ונראה דשחרוריתא דאשייתא לא מיחייב מדין מציק כיון דאם ישכור פועל ללבנו הדרא ללבנוניתא, והו"ל כמו זורק מטבע לים היכא דאפשר לאהדורי ע"י בר אמוראי דאע"ג דצריך הוצאה אינו אלא גרמא ופטור.

אולם ה'חזון איש' הוכיח מהגמרא⁸ שטינוף כלים נחשב נזק, ומשמע שאפילו אם אפשר להעביר את הטינוף, וכן הוכיח⁹ שגרימת כתם לבגד נחשבת לנזק אף שניתן לכבסו, וביאר שאין זה דומה לזריקת מטבע משום שבמטבע אין שום שינוי בגוף המטבע, אך הצורך בכיבוס נחשב שינוי בגוף הדבר, וזו לשונו: 'דמראה מקרי מציאות, ושמכבסו יוצר בגדר מלובן, וחשיב הכתם נזק והליבון תיקון מחודש'.¹⁰ וכן מפורש בדברי ה'נתיבות' (באורים סי' שמ ס"ק ג) שהמזיק חייב גם בהוצאות הריפוי והכיבוס, וזו לשונו:

מזיק בידים חייב להחזיר דמי הנזק אפילו כשלא נשתנה, וממילא חייב בריפוי ובכיבוס הכתם כיון שאינו יכול להחזיר הדבר לכמות שהיה ודמי להזיק בממון זה... והא דפטור בזורק מטבע של חבירו לים, היינו משום דאפילו גזלן שחייב בהשבה אינו חייב להשיב עד דמטי לידיה כשלא נשבע ואף שניזק בממון הרבה כמבואר בב"ק ק"ג (ע"א - ב'), ומשו"ה פטור ג"כ בזורק מטבע לים בצלולין, כיון שלא נעשה שום נזק בגוף הדבר רק שניזק בהוצאות השבה לידיים כניזק בממון אחר דמיא ופטור.

לפי ה'נתיבות', פטורו של הזורק מטבע נובע מכך שלא נעשה שום נזק בגוף הדבר, מה שאין כן כאשר פגע בבהמה, או גרם לכלוך לבגד, שנחשב נזק בגוף הדבר, ועל כן חייב לשלם אף שניתן להחזיר את הדבר לקדמותו ע"י ריפוי או כיבוס.¹¹ ומה שכתב ה'מרדכי' שהמזיק בהמה פטור מדמי הריפוי, ביאר 'נתיבות המשפט' שפטור דווקא רק כאשר גם בלא הריפוי יכולה הבהמה להתרפא, והוצאות הריפוי נועדו רק להחיש את הריפוי, וזו לשונו:

והנה אם עלה בה מכה שצריך ריפוי, שע"י ריפוי יחזור לקדמותו ובלא ריפוי אי אפשר לחזור לקדמותו כלל, נראה דכו"ע מודים שצריך השומר או המזיק לשלם ריפוי, כיון דכל זמן שלא יתרפא לא יחזור לקדמותו כחשא דלא הדר הוא. אמנם במרדכי פרק הגוזל קמא (ב"ק סי' קט"ז) כתב בהדיא דאינו חייב בריפוי, דכל שמחמת נזק מזיקו בממון אחר פטור, ומביא ראיה מזורק מטבע של חבירו לים דפטור מלשלם זוזא דבר אמוראי (שם צ"ח ע"א), ע"ש. ונראה לפענ"ד דהמרדכי לא כתב זה רק במקום שאף בלא ריפוי יכול לחזור לקדמותו רק שיתעכב וע"י ריפוי ימהר לחזור, דבאדם כה"ג חייב בריפוי ובבהמה פטור, אבל כשלא הדרא מעצמה רק ע"י רופא יכולה היא שתחזור המזיק חייב בשכר הרופא.¹²

8. בבא קמא כח ע"ב.

9. מן הגמרא נדה נח ע"א.

10. חזו"א, בבא קמא סי' יג.

11. כאמור לעיל, כך סובר גם החזו"א, אך נראה שיש הבדל ביניהם בטעם הדבר: לפי החזו"א החיוב נובע מכך שבעצם לא ניתן להחזיר את הדבר לקדמותו, משום שהכיבוס יוצר דבר חדש, ואילו לפי הנתיבות החיוב נובע מכך שיש נזק בגוף הדבר.

12. והחזו"א לשיטתו ביאר באופן שונה את ההבחנה בין ריפוי לבין כיבוס: 'ומיהו דוקא בבעל חי שייך לומר דכל שאפשר לחזור ברפואה לקדמותו לא קרינן לי' נזק אלא קרינן לי' גרם טורח, אבל כלי שפגמו, לעולם מקרי נזק, שזה שאומן מתקנו הוא כלי חדש ואין כלי חוזר לקדמותו לעולם. ודוקא בחי שיש לו כח להרפא מעצמו במקרים רבים ואף במקום שמרפאים בסמא הוא רק עוזר לרפואה של כח החי, שאין הסמים מרפאים בשר המת, והלכך קרי לי' לעולם חזרה לקדמותו אבל לא בכלים'.

מכל זה קשה, לכאורה, על מה שכתב 'קצות החושן'. וראיתי בספר 'טבעת החושן'¹³ שכתב שאפשר לחלק בין 'שחרוריתא דכתלים' שאינה חשובה שינוי בגוף הבית משום שאינה מונעת שימוש בבית, ונחשבת כדבר צדדי המחובר לבית, ומשום כך נחשבת רק 'גרמא', לבין כתם בבגד המונע את השימוש בבגד הנחשב שינוי בגוף הבגד, שהרי אין הבגד ראוי לשימוש בעוד הכתם עליו, ובזה גם 'קצות החושן' מודה שנחשב נזק. על פי דברי 'קצות החושן', וכפי שביארם ב'טבעת החושן', ייתכן ששריטות קלות הנגרמות למכונית, אינן מוגדרות כנזק שהרי השריטות הללו אינן מונעות כלל את השימוש ברכב, ומה שגרם הפוגע להוצאות צביעה הרי זה 'גרמא', כדין 'שחרוריתא דאשייתא' לדעת 'קצות החושן'. אכן למעשה לא ניתן להסתמך על סברה זו כדי לפטור את בעל הרכב הפוגע, אך מסתבר שניתן לצרפה כשיש טעמים נוספים לפטור.

סיכום

א. השריטות הקלות שנגרמו לרכב אינן משפיעות באופן משמעותי על מחירו של הרכב בשוק, ועל כן לא ניתן לחייב את הפוגע לשלם את ירידת הערך, ומה עוד שהרכב אינו עומד בשעה זו למכירה וייתכן שאם וכאשר יימכר יהיו לו שריטות נוספות, כך שברור שלא תהיה כל השפעה ממשית לשריטות שנגרמו עתה על שווי הרכב.

ב. נחלקו הדעות בשאלה האם הניזק יכול לחייב את המזיק לשלם את עלות התיקון, גם כאשר המזיק מעוניין לתקן בעצמו. בגלל הספק לא ניתן להוציא ממון.

ג. לסוברים שהניזק אינו יכול לחייב את המזיק לשלם, המזיק פטור מלשלם את עלות התיקון במקרה שבו הניזק אינו מעוניין לתקן.

ד. יש שמשמע מדבריהם ששריטות קלות הנגרמות לרכב, שאינן מפריעות כלל לשימוש ברכב, ואשר אינן משפיעות על ערכו של הרכב, אף שתיקונן כרוך בעלות, אינן מוגדרות כנזק ישיר לרכב אלא כ'גרמא'.

ה. מן האמור עולה, שכל עוד בעל הרכב אינו מעוניין לתקן את השריטות, ואין ירידת ערך לרכב כתוצאה מן השריטות, הפוגע פטור מלשלם.

13. הרב חיים פינחס שיינברג, טבעת החושן, סי' שסג.